

Yttrande över - Remiss av betänkandet Kunskap för alla - nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)

Ärende

Linköpings kommun har av Utbildningsdepartementet inbjudits att yttra sig på förslag och bedömningar i delbetänkandet Kunskap för alla - nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19).

Sammanfattning

Linköpings kommun ställer sig i huvudsak positiv till utredningens förslag med en samlad läroplan där det tydligare framgår vad eleverna ska lära sig och när det ska ske samt en tydlig koppling till skollagen. Fokus på grundläggande kunskaper och färdigheter, inte minst läsningen, kommer att gynna elevernas hela skolgång. Linköpings kommun vill i detta sammanhang betona vikten att se över timplanen i samband med revidering av läroplanens kursplaner utifrån fokus på att tidigt befästa grundläggande kunskaper.

Utredningen betonar vikten av att undervisningen bör utformas med utgångspunkt i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Linköpings kommun anser att i de fall det finns en stark vetenskaplig grund för hur elever bör undervisas är det fördelaktigt att det skrivs in i läroplanen. En sådan grund finns enligt utredningen framförallt i tidig matematik- och läsinläring. I de fall en vetenskaplig grund saknas bör denna inte ersättas med beprövad erfarenhet i själva läroplanen. Den vetenskapliga grunden bör vara stabil över tid och en beprövad erfarenhet är mer kontextbunden och föränderlig.

Linköpings kommun bedömer att ett ökat fokus på grundläggande färdigheter kommer att leda till ett utökat behov av speciallärare. Statsbidraget "fortbildning av lärare och förskollärare" blir därmed fortsatt betydelsefullt och kan behöva utökas. Det blir också betydelsefullt att säkerställa att läromedlen överensstämmer med läroplanen och att elever har adekvat tillgång till dessa.

Utredningen betonar att undervisningen bör anpassas efter elevernas kognitiva förutsättningar och diskuterar framför allt elever med lägre kognitiv kapacitet. Linköpings kommun vill betona vikten av att även elever med goda förutsättningar utmanas i sitt lärande. Utredningen saknar förslag på hur detta konkret kan komma att påverka undervisningen.

Linköpings kommun vill detta i sammanhang också lyfta fram betydelsen av att särskilt utreda hur läroplanen för den anpassade grundskolan kan utformas så att kunskapsnivån fungerar för målgruppen. Detta fungerar inte med

dagens läroplan och här skulle således en ny läroplan kunna innebära stora förbättringar för skolformen.

Sammanfattningsvis ser Linköpings kommun i stort positivt på förslaget om en tydligare läroplan som betonar vikten av grundläggande kunskaper. En mer detaljerad läroplan kräver ett omfattande förarbete som behöver genomföras på ett grundligt vis. Linköpings kommun vill därför betona att tillräcklig tid ges till utarbetande av läroplanen och till implementering i skolan. Detta kommer att kräva statliga resurser och adekvat stöd från statliga myndigheter.

Stödmateriel behöver finnas på plats i samband med implementeringen. Ett skifte i förhållningssätt och undervisningspraktik kräver tid och långsiktighet.

Läroplansutredningen är en av flera omfattande statliga utredningar. För att implementeringen ska vara framgångsrik i verksamheterna behöver förslagen och deras intentioner kommuniceras som en helhet så att det blir möjligt för rektor och lärare att förverkliga utredarnas intentioner.

Övergripande synpunkter

3.2 Förslag och bedömningar om en ny läroplanshelhet för de obligatoriska skolformerna

Utredningens förslag: Var och en av de obligatoriska skolformerna ska ha en samlad läroplan. Läroplanerna ska innehålla inledande delar – värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer – samt timplan och kursplaner. I kursplanerna ska även betygs- och bedömningskriterier ingå. För att läroplanerna ska bidra till syftet med utbildningen och vara tydligt kunskapsinriktade behöver man välja ut vilka kunskaper som är tillförlitliga och mer beständiga i olika ämnen. Dessa kunskaper ska klart framgå av styrdokumentet. En central utgångspunkt är att grundläggande kunskaper och färdigheter ska betonas. Det ska finnas riktlinjer för undervisningens genomförande i läroplanernas inledande delar och undervisningsstrategier i kursplanerna. Dessa ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun välkomnar att en samlad läroplan skapas. En viktig aspekt av detta blir att inkludera timplanen i läroplanen så att kopplingen mellan vad som ska behandlas i undervisningen och den tid som står till förfogande tydliggörs. Viktigt blir i detta sammanhang att se över timplanen i samband med att innehållet i läroplanen revideras. Om huvudinriktningen ska vara att tidigt befästa grundläggande kunskaper behöver detta tas med i beaktande. Här efterfrågas med andra ord att hänsyn tas till det förändrade uppdraget den nya läroplanen för med sig. Om innehållet förändras över tid bör detta också återspeglas i timplanen.

Linköpings kommun välkomnar att riktlinjer för undervisningen skrivs in i läroplanens inledande delar som tydliggör vad läraren ska göra. Detta bidrar till att sätta undervisningen i centrum för läroplanen och att stärka lärarens uppdrag och profession. Invändningen att detta skulle underminera lärarprofessionen delas med andra ord inte.

En sak som bör tydliggöras utifrån den vetenskapliga grunden (bilaga 7) är att läraren ska "välja strategier och undervisningsmetoder [utifrån hur elever lär

sig på bästa sätt] ...” (s. 97). Detta är ett viktigt tillägg eftersom ett grundläggande problem i skolan varit att kopplingen mellan undervisningsmetoder och elevers lärande inte varit tillräckligt tydlig. Här har ofta metoder valts i andra syften än att de gynnar lärandet. Under den första punkten kring vad rektor ska göra (s. 91) framgår detta tydligt då det står att rektor ska säkerställa strukturerad undervisning så att “eleverna ges bästa möjliga förutsättningar för att lära”. Därför bör detta tydliggöras även vad gäller lärarens uppdrag.

I övrigt bör ordningen på punkterna som beskriver vad läraren ska göra ses över så att den framstår som logisk för läraren, exempelvis genom att samla punkterna som rör undervisningen och elevers lärande närmare varandra och att punkter kring samverkan med andra lärare kommer mot slutet.

Utredningen föreslår vidare att Skolverkets stödjande material till lärare bör ses över (s. 163). Linköpings kommun instämmer i detta och vill betona att helheten i stödet bör ses över, det gäller Skolverkets material men även exempelvis SPSMs och Skolforskningsinstitutets. Idag finns en hög grad av otydlighet kring vilket stöd som finns, vilken vetenskaplig grund det egentligen vilar på och hur detta hänger ihop med läroplanen. Detta bör kunna tydliggöras och på ett överskådligt sätt för läraren. Stödmaterialet bör vara “smalare och vassare”, det vill säga mindre till sitt omfång men relevant för läraren. Materialet ska vara kortfattat, tydligt vägledande och möjligt att konkret använda sig av. Skolverkets skrifter och allmänna råd uppfattas många gånger av lärare som otydliga, omfångsrika och svåra att använda sig av. Detta leder till merarbete i verksamheterna.

4.2 Förslag om att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarnas roll

Utredningens förslag: Stöd i form av extra anpassningar som i dag ska ges inom ramen för den ordinarie undervisningen ska utgå. Den ordinarie undervisningen ska utformas för att förebygga stödbehov. Om läraren befarar att en elev inom den ordinarie undervisningen inte kommer att tillgodogöra sig de kunskaper som anges i kurs- eller ämnesplanerna och som minst motsvarar godkända resultat eller godtagbara kunskaper ska eleven ges stödundervisning eller särskilt stöd. Läraren ska bedöma om eleven ska ges stödundervisning eller anmäla till rektorn om elevens behov av särskilt stöd behöver utredas. Stödundervisning ska även ges om läraren bedömer att den ordinarie undervisningen inte i tillräcklig utsträckning kan utformas för att tillgodose elevens behov utan att det får betydande påverkan på den ordinarie undervisningens kvalitet.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun ser positivt på att extra anpassningar utgår från skollagen utifrån att detta ska förstås som att anpassning av undervisningen efter elevernas förkunskaper och behov istället ses som ett naturligt inslag i den ordinarie undervisningen. En risk som dock kan uppstå är att information som idag dokumenteras utifrån individens behov kan gå förlorad mellan lärare och skolor. Detta kan innebära att mottagande lärare får svårt att snabbt få en bild av vilka behov eleven har (exempelvis dyslexi) och vilka anpassningar som prövats och varit framgångsrika.

Det är också bra att utredningen vill försäkra sig om att elever ges tillräckligt stöd. Däremot ser vi otydligheter med förslaget om stödundervisning, där det enligt förslaget är läraren som ska bedöma om eleven ska ges stödundervisning eller inte. Oklarheterna handlar om hur detta ska fungera, hur rektors ansvar ska se ut och vad stödundervisningen ska innefatta. En risk med att förlita sig enbart på lärarens bedömning är att en orsak till att elever har svårt att följa undervisningen kan ha att göra med hur arbetet bedrivs i undervisningen. Det riskerar också att skapa en situation där behov av stödundervisning anmäls till rektor i stor omfattning innan andra vägar uttömts. Det är därför viktigt att dialog sker kring stödbehovet. Grunden behöver vara att elever undervisas inom ramen för den ordinarie undervisningen. En tolkning som är möjlig att göra utifrån utredningen att elever med stödbehov i större utsträckning än idag bör undervisas i mindre grupper. Detta kan fungera väl, men kräver flexibilitet och anpassning efter lokala förutsättningar under ledning av rektor. Linköpings kommun välkomnar att detta ska klargöras av utredningen om förbättrad elevhälsa.

4.3 Förslag och bedömningar om inledande delar i nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna

Utredningens förslag: De inledande delarna i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna ska få en ny struktur och ett nytt innehåll. Utredningen har tagit fram ett förslag på inledande delar i en ny läroplan för grundskolan.

Regeringen ska besluta om detta. Regeringen ska också besluta om inledande delar i nya läroplaner för anpassade grundskolan, specialskolan respektive sameskolan när nödvändiga anpassningar har gjorts. Dessutom ska regeringen besluta om den del som rör fritidshemmet.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun ser överlag positivt på omformuleringen av de inledande delarna av läroplanen där kopplingen till Skollagen framkommer och kopplingen till skolans uppdrag tydliggörs. Punkten "skolan står för saktighet" är välformulerad men en ny placering kan övervägas då punkten är nära besläktad med "skolan står för kunskap och bildning". En annan möjlighet är att flytta rubriken efter stycket om "skolan står för samhällsanknytning" som avslutas med digital teknik, då denna teknik aktualiserar frågan om saktighet på fundamentalt nya sätt.

När det gäller avsnittet som beskriver rektors ansvar för helheten i utbildningen (4.7 i läroplansförslaget) delar inte Linköpings kommun utredningens uppfattning att utesluta skrivningen om att rektors ansvar för "ändamålsenlig utvärdering och uppföljning" med hänvisning till att även huvudmannen har ett sådant ansvar (s. 251). Detta får anses vara en så pass avgörande och viktig del av rektors uppdrag att den bör stå med uttryckligen i läroplanen.

Linköpings kommun saknar en särskild skrivning kring rektors ansvar för elevdemokrati på skolan, exempelvis elevråd. Det bör framgå tydligt att rektor har ett sådant ansvar eftersom det inte kan läggas på lärare att organisera detta för skolan som helhet.

Linköpings kommun tillstyrker förslaget och ändringarna om att skolan ska ge en bred och konstruktiv bild av de möjligheter som finns i samhället. Kommunen ser även positivt på utredningens förslag att renodla och förstärkt skrivningarna om studie- och yrkesvägledning samt att det tydligare framgår att lärarnas bidrag till vägledningen huvudsakligen görs genom undervisningen. Det kan dock göras tydligare genom att lägga dessa skrivningar under avsnittet 4.1 Utbildningens innehåll och undervisningens genomförande *Läraren ska* samt under avsnittet *Rektor ska* för att lyfta fram vikten av studie- och yrkesvägledning.

Linköpings kommun bedömer att begreppet entreprenörskap även fortsättningsvis bör användas i läroplanen. Utredningen föreslår en mer generell skrivning (s. 235) som ger en förklaring av begreppets innebörd, i anslutning till denna bör begreppet entreprenörskap kunna användas för att tydliggöra för lärare vad som avses.

5.4 Förslag om ny struktur för kursplanerna för de obligatoriska skolformerna
Utredningens förslag: Nedanstående struktur ska gälla för nya kursplaner för grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan. Kursplanestrukturen ska regleras i skollagen.

Linköpings kommuns yttrande:

Linköpings kommun anser att det är bra att läroplanen vänder sig till professionen och att begrepp används som är ämnesspecifika för att tydliggöra innehållet. Utifrån förslagen i utredningen finns dock en risk att vissa facktermer snarare vänder sig till forskare än lärarprofessionen i första hand vilket gör läroplanen onödigt svårtillgänglig. Även om detta kan klargöras i kommentarmaterial finns risken att lärare inte kommer att utgå ifrån läroplanen i den utsträckning som avses. Tydlighet bör därför vara ett viktigt kriterium i formuleringen av kursplanerna.

Följande exempel är hämtat från kursplanen i matematik: "Matematikens generalitet uppnås genom att samma nätverk av begrepp, metoder och resonemangsformer kan användas för att beskriva och modellera en vid uppsättning av olika fenomen." (s. 339). Det som behöver framgå tydligare är att syftet med matematikundervisningen (i det här fallet) är att eleverna exempelvis lär sig att förstå och använda matematiska begrepp. Det finns idag en konsensus kring vad matematisk kompetens innebär och det bör framgå i syftestexten vad denna kompetens består i och att undervisningen ska leda till att eleverna utvecklar denna kompetens. Det behöver tydligt framgå vad det innebär att kunna matematik. Texten behöver med andra ord underlätta undervisningen.

Linköpings kommun anser att det är bra att läroplanen förtydligar när saker ska läras i olika årskurser. I ämnen som är hierarkiska likt matematiken, där en viss kunskap är en förutsättning för annan kunskap, bör det delas upp ännu tydligare för varje årskurs. Det finns ingen anledning att dölja den tänkta progressionen eleverna ska göra i ämnet. Detta riskerar att skapa merarbete i verksamheterna och lokala tolkningar. Eleverna ska exempelvis enligt förslaget lära sig additiva strukturer i åk 1-2 och sedan lära sig talkamrater 1-20 i åk 3-4. Ett bättre förslag är att de lär sig talkamrater inom talområdet 1-10

redan i årskurs 1. Detta är en förutsättning för att lära sig additiva strukturer.

Linköpings kommun anser vidare att det är klokt att se över innehållet i kursplanerna och att detta anpassas efter timplanen. Ett exempel på detta är programmering (s. 391) som förts in i nuvarande kursplan på ett olyckligt vis. I matematikämnet har man undervisat om programmering och därmed minskat tiden eleverna lär sig matematik på, vilket inneburit att eleverna lärt sig programmera istället för att förstå innehållet i matematik. Tanken var att programmering skulle användas för att lära sig problemlösning men så har det inte blivit i praktiken. När nytt innehåll förs in i läroplanen behöver det bygga på principer för hur elever lär sig ett innehåll med fokus på de grundkunskaper som framtida lärande bygger på.

Linköpings kommun anser vidare att det fortsatt bör finnas möjlighet att arbeta med natur- respektive samhällsorienterande ämnen ämnesintegrerat på lågstadiet (s. 312). En sådan flexibilitet kan vara särskilt viktigt när läroplanen förväntas bidra till ett ökat fokus på att läsa, skriva och räkna i de tidiga åren.

I utredningen skrivs det genomgripande om en undervisning som är anpassad till elevers kognitiva nivå. Goda generella principer för detta i undervisningen presenteras också. En risk som Linköpings kommun kan se är att fokus framförallt lagts på elever med låg kognitiv nivå, där diskussionen kretsar kring att kursplanerna inte får hamna på för hög svårighetsnivå (s. 324). Detta är självfallet en viktig utgångspunkt, men det bör också beaktas att det finns många elever som är i behov av utmaning och som snarare har behov av en ökad nivå på undervisningen i förhållande till idag. Även detta bör beaktas i utformningen av läroplanen.

När det gäller den vetenskapliga grunden för undervisningsstrategier i specifika ämnen framgår det av utredningen att en stark grund framförallt finns i matematik och i svenska vad gäller grundläggande läs- och skrivinlärning i lågstadiet (s. 316). I de fall en sådan grund finns bör den naturligtvis ligga till grund för undervisningen. I övrigt redovisas dock ingen sådan stark grund i något ämne. Linköpings kommun ser det som problematiskt att utredningen då hänvisar till beprövad erfarenhet (s. 284). I de fall/ämnen där det saknas en stark vetenskaplig grund bör läroplanen undvika att föreskriva specifika undervisningsstrategier. Läraren behöver kunna lita på att de strategier som föreslås i läroplanen har ett vetenskapligt stöd. Den beprövade erfarenheten bör med andra ord inte skrivas in i läroplanen eftersom detta öppnar upp för godtycke och riskerar att underminera/ sammanblandas med den vetenskapliga grund som finns tillgänglig.

Linköpings kommun ser vidare att läroplanen kan behöva uppdateras utifrån hur den vetenskapliga grunden utvecklas, det är därför viktigt att grunden är just stark och bygger på omfattande evidens snarare än speglar forskningsfronten som tenderar att vara rörlig. Lärarna ska inte behöva fokusera på kortsiktiga förändringar utan kunna förlita sig på att det som står i läroplanen överensstämmer med den evidens som finns tillgänglig.

För Linköpings kommun

Elias Aguirre
Barn- och ungdomsnämndens ordförande

Kopia till: beredande nämnd